

УДК 339.9

ОРНАТ МИХАЙЛО,

здобувач Тернопільського національного економічного університету,
голова М&А департаменту інвестиційного банку "АРТ-Капітал"

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ НА ЗРОСТАННЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА КИТАЮ ТА УКРАЇНИ

У статті виконано порівняння впливу основних факторів на зростання народного господарства Китаю та України. На основі проведеного факторного аналізу розроблено практичні рекомендації щодо запозичення позитивного досвіду економічних реформ Китаю для економіки України. Аналіз кореляційної матриці показує, що зростання обсягу ВВП на одну особу тісно залежить від обсягів прямих іноземних інвестицій, експортно-імпортних потоків, експорту високих технологій в обох країнах. Водночас у результаті проведеного дослідження автор доходить висновку про неоднорідність проведених економічних реформ у Китаї.

Ключові слова: ВВП на одну особу; народне господарство; Китай; Україна; реформування; експорт; імпорт; високі технології; безробіття; порівняльний аналіз.

Постановка проблеми. Проведення будь-яких реформ, у тому числі економічних, у країні потребує добре розробленої стратегії та оцінки наслідків трансформаційних процесів. У більшості випадків реформи, де за основу прийнято кінцеві (цільові) показники інших країн як орієнтир, приречені на невдачу, адже не враховуються умови їх проведення, мотиваційні чинники та відмінність факторів за країнами, що мають найбільший вплив на їхню результативність. Із цього приводу професор В. Полтерович зазначає, що реформи покликані протистояти спонтанній еволюції, але більшість реформ у світі здійснювалася (причому невдало) за принципом трансплантації (запозичення) інститутів із передових країн [1, 2-5]. Разом із тим, є певні базисні відповідні умови, у яких відбувається реформування економік країн. Для Китаю й України такими умовами-аналогами є трансформація економіки соціалістичного стибу в ринкову на тлі посткомуністичних політичних трансформацій (принаймні лібералізації) суспільства. Тому питання компаративного аналізу китайської та української економіки з використанням основних факторів впливу сьогодні є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу та результатів реформування народного господарства Китаю та України є предметом дослідження в працях іноземних науковців (Жень Фей, М. Селіщева, В. Полтеровича, Я. Бергера та ін.) і в доповідях міжнародних організацій, передусім ООН, МВФ та Всесвітнього банку за сприяння інших організацій.

Метою статті є порівняння впливу основних факторів на зростання народного господарства Китаю та України на основі проведеного факторного аналізу, а також розробка практичних рекомендацій щодо запозичення позитивного досвіду економічних реформ Китаю для економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу. В основу нашого дослідження покладено інструментарій методів економетричного моделювання з подальшим використанням програмних продуктів Statistica, Stadia, Excel.

Виходячи з тих міркувань, що ВВП на одну особу є загальним кількісним показником економічного зростання, проаналізуємо його динаміку в Україні та КНР (рис. 1).

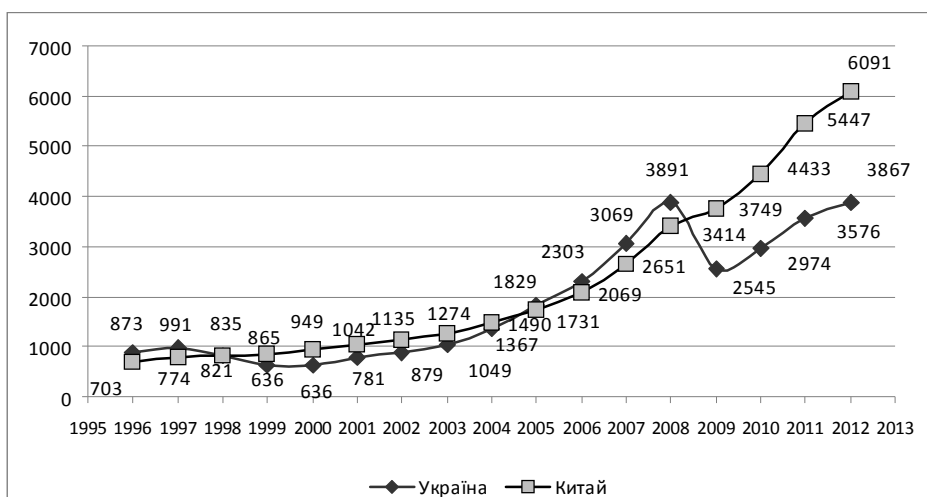

Рис. 1. Динаміка обсягу ВВП на одну особу в Україні та Китаї. Джерело: розраховано автором за даними [2].

Дані рис. 1 указують на те, що стартові умови (ми обрали 1996 р., хоча економічні реформи в Китаї розпочалися задовго до цього) у країн були приблизно однаковими за рівнем ВВП на одну особу. Так, мінімальне значення показника в Україні було зафіксоване у 2000 р. та становило 636 дол. США, у Китаї - у 1996 р. - 703 дол. США. Варіація показника для країн є високою: для України - 63,85 %, для Китаю - 76,41 %.

Для оцінки ефективності економічних реформ прийmemo ВВП на одну особу за результуючий показник, а за робочу гіпотезу - вплив реформ на нього за обраними факторами:

- 1) обсяг прямих іноземних інвестицій, млн дол. США;
- 2) населення, млн осіб;
- 3) обсяг експорту, млн дол. США;
- 4) обсяг імпорту, млн дол. США;
- 5) обсяг експорту високих технологій, млн дол. США;
- 6) кількість міського населення, млн осіб;
- 7) рівень інфляції, %;
- 8) кількість зайнятого населення, млн осіб;
- 9) кількість зайнятого населення в сільському господарстві, млн осіб;
- 10) рівень безробіття, % від працездатного населення;
- 11) обсяг міжнародних резервів, млн дол. США;
- 12) обсяг військових витрат, % ВВП;

13) рівень бідності, % населення, що проживає на менш ніж 1,25 дол. США на день.

Дослідження впливу обраних факторів на обсяг ВВП (у розрахунку на одну особу) проведемо, побудувавши матриці кореляцій. У таблиці 1 наведено результати порівняльного аналізу значення кореляцій між результативним фактором "обсяг ВВП на одну особу" й вибраними нами факторами впливу для України та Китаю.

Зауважимо, що динаміка зайнятості на підприємствах державного сектора й зміна частки зайнятих на підприємствах державного сектора економічно активного населення країни за роки економічної реформи аж ніяк не свідчать про стрімку лібералізацію китайської економіки й швидке відсторонення держави від економіки країни. Дані Державного статистичного управління КНР про зайнятість говорять лише про те, що на першому й другому етапі економічної реформи до середини 90-х рр. XX ст. чисельність працівників та службовців державного сектора збільшувалася, хоча її частка поступово скорочувалася. Лише на третьому етапі реформи, із середини 1990-х рр., почалося абсолютне зниження зайнятих на підприємствах державного сектора, але не за рахунок зміни форми власності підприємств, а за рахунок масових звільнень надлишкової робочої сили на них, що є однією з найгостріших соціальних проблем сучасного Китаю (див. табл. 1).

Таблиця 1. - Кореляційна матриця зв'язків між обсягом ВВП на одну особу та факторами впливу*

Фактор	Значення коефіцієнта кореляції	
	Україна	Китай
Прямі іноземні інвестиції, млн дол. США	0,8915	0,9659
Населення, млн осіб	-0,8535	0,8772
Експорт, млн дол. США	0,9887	0,9774
Імпорт, млн дол. США	0,9919	0,9876
Експорт високих технологій, млн дол. США	0,8921	0,9622
Міське населення, млн осіб	-0,8022	0,9311
Інфляція, %	-0,2571	0,2856
Зайняте населення, млн осіб	-0,4756	0,8982
Зайняте населення в сільському господарстві, млн осіб	-0,7911	-0,6733
Рівень безробіття, % від працездатного населення	-0,7420	0,5606
Міжнародні резерви, млн дол. США	0,9764	0,9909
Військові витрати, % ВВП	-0,5431	0,3744
Рівень бідності, % населення, що проживає на менш ніж 1,25 дол. США на день	-0,6675	-0,8592

*Джерело: розраховано автором за даними [3-14].

Використовуючи статистичні дані ВВП на одну особу за період 1996-2012 рр., на основі програмних продуктів нами побудовано такі економетричні моделі розвитку досліджуваного показника:

а) Китай - $y = e^{6,197+0,1417t}$, $R = 0,9840$. Середньорічний обсяг ВВП на одну особу щороку зростає на 15,22%;

б) Україна - $y = e^{6,252+0,1208t}$, $R = 0,9116$. Середньорічний обсяг ВВП на одну особу щороку зростає на 12,83%.

Залучення іноземних інвестицій суттєво впливає на економічне зростання в обох країнах, разом із тим, аналіз динаміки обсягів іноземних інвестицій на одну особу в Китаї показує стабільність їх вкладення в економіку, причому завдяки вдалій державній політиці (підвищення ролі інвестицій у розвитку внутрішнього ринку) у 2010 р. вдалося перевищити докризові показники, чого ми не спостерігаємо в Україні, тому що для китайської економіки інвестиції завжди були основою економічного зростання. Наведені дані (рис. 2) указують на неефективність вкладення інвестицій у вітчизняну економіку. Хоча експерти з пересторогою ставлять

ся до інвестиційної активності в Китаї, виділяючи такі її недоліки: цей процес тривалий період часу базувався на урядових ресурсах, а самі інвестиції впливали на розвиток інфраструктури, проте не сприяли збільшенню кінцевого споживання [15]. Новою стратегією для Китаю стає позиціонування його як інвестора в економіки інших країн.

Порівняльний аналіз динаміки експорту та імпорту на одну особу дає підстави стверджувати: при значно вищому експорт-імпортному потенціалі, Україна неефективно проводить зовнішньоторговельну політику на відміну від Китаю (рис. 3). На сьогодні Китай є одним із лідерів на світовому ринку товарів і послуг; незважаючи на різке падіння обсягів експорту у 2008 р. із 1581810 млн дол. США до 1329476 млн дол. США у 2009 р., йому вдалося відновити та перевищити докризові показники. Аналогічна ситуація спостерігалася й щодо імпорту. Вступ Китаю у 2001 р. у Світову організацію торгівлі за прогнозами мав суттєво обмежити його позиції на світових ринках, проте, незважаючи на численні антидемпінгові, компенсаційні та інші розслідування проти китайських товарів, країні вдалося зберег-

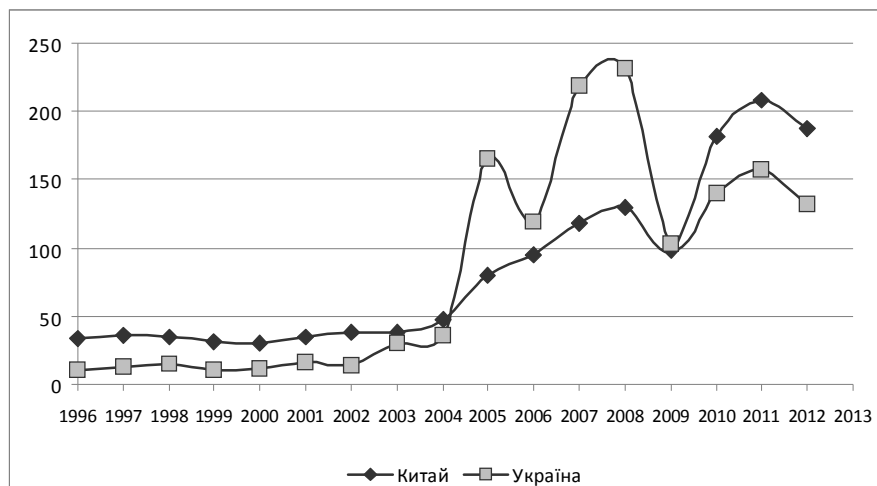
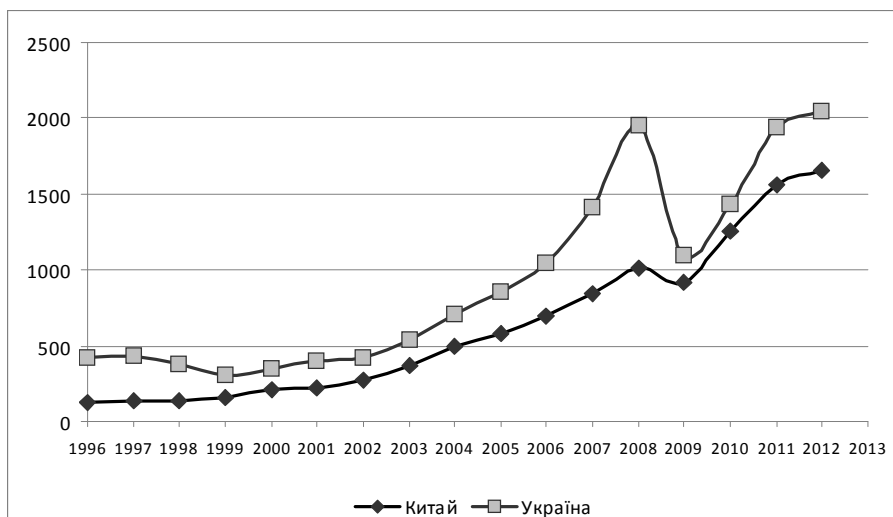
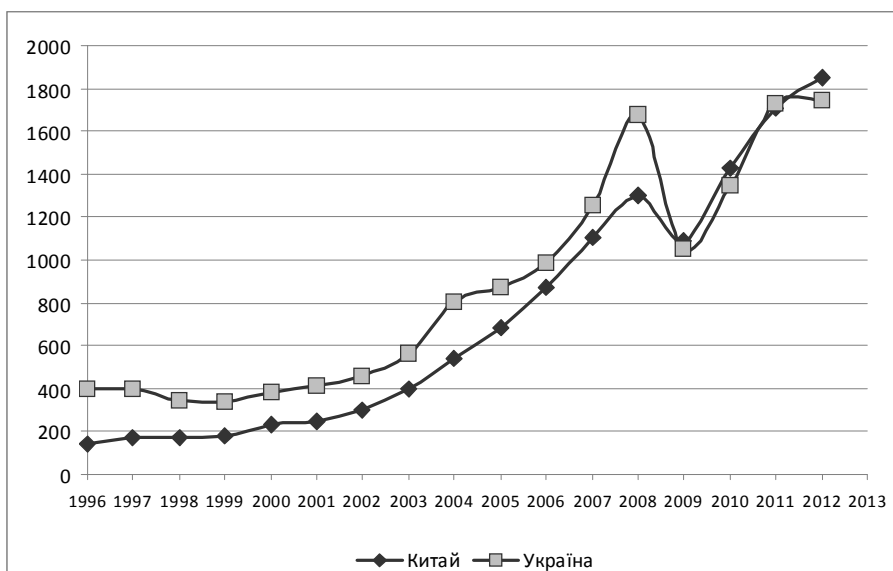

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій на одну особу, дол. США.
Джерело: складено автором за даними [16].

а) імпорт на одну особу, дол. США

б) експорт на одну особу, дол. США

Рис. 3. Динаміка експорту-імпорту на одну особу в Україні та Китаї
Джерела: складено автором за даними [17], [18].

ти експортноорієнтовану економіку. Разом із тим, ті труднощі, які очікували китайську економіку після кризи, зараз посилюються через погіршення фінансового становища країн-партнерів.

Аналізуючи середні значення досліджуваних показників (табл. 2), приходимо до висновку, що відставання економічних реформ в Україні від китайських зумовле-

не неефективною державною політикою, оскільки, наприклад, експорт високих технологій у Китаї з 4303 млн дол. США у 1993 р. зріс до 508124 млн дол. США у 2011 р. (у 118 разів), збільшивши частку в загальному експорті відповідно з 5,5% до 22,6%. Експорт високих технологій в Україні є майже в сім разів меншим, ніж у Китаї (див. рис. 4).

Таблиця 2. - Порівняльний аналіз середнього значення досліджуваних показників у розрахунку на одну особу*

	ВВП, млн дол. США	Прямі іноземні інвестиції, дол. США	Експорт, дол. США	Імпорт, млн дол. США	Експорт високих технологій, дол. США	Національні резерви, дол. США
Китай	2272,82	83,78	673,87	577,88	148,35	872,65
Україна	1888,29	83,84	946,65	1011,20	21,76	356,22

*Джерело: розроблено автором за даними [19-22].

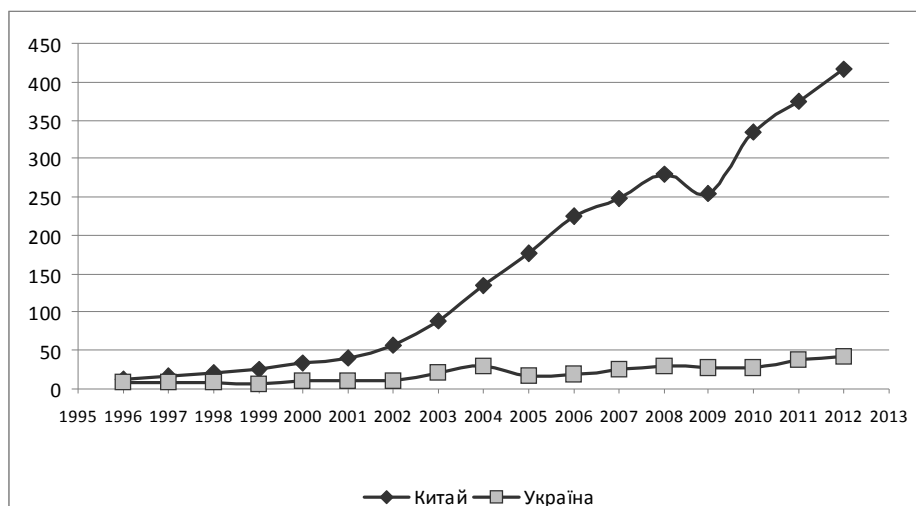

Рис. 4. Експорт високих технологій на одну особу, дол. США.

Джерело: складено автором за даними [19].

Зважаючи на те, що за результатами кореляційної матриці збільшення міжнародних резервів сприяє збільшенню ВВП на одну особу, проаналізуємо динаміку цього показника. На сьогодні Китай посідає перше місце у світі за рівнем міжнародних резервів - їхній обсяг у 2012 р. сягнув 3331120 млн дол. США порівняно із 10091 млн дол. США у 1980 р., тоді як в Україні - відповідно 31795 млн дол. США та 469 млн дол. США у

1992 р. (рис. 5). Така позиція Китаю дала змогу застосувати ряд стабілізаційних заходів у період світової економічної кризи. Різною є й структура міжнародних резервів: так, на золото на 1.01.2013 р. у міжнародних резервах Китаю припадає 1,7% від загального обсягу резервів, а в Україні - 7,7% (основу складають цінні папери - 74,3%), тоді як у країнах ЄС частка золота сягає 63,4%.

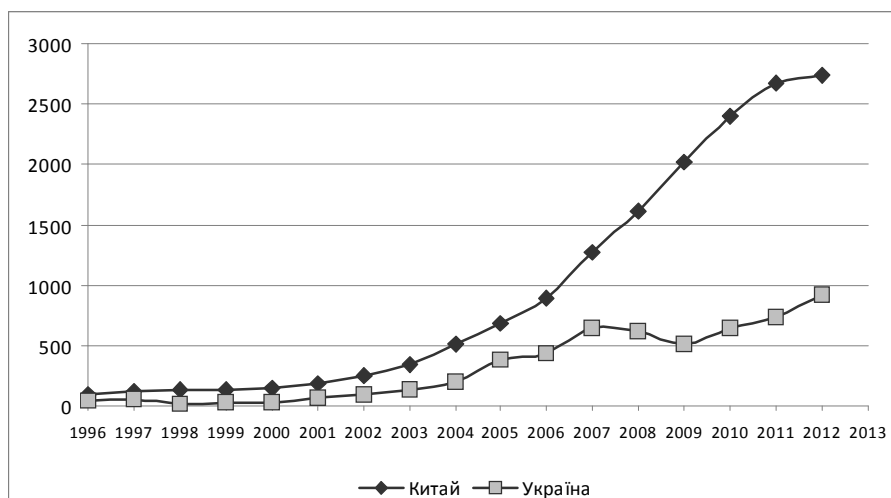

Рис. 5. Динаміка міжнародних резервів України та Китаю в розрахунку на одну особу, дол. США.

Джерело: складено автором за даними [19].

Кількісний аналіз показує, що військові витрати Китаю не знижують показника ВВП на одну особу. Спостерігається зменшення військового навантаження китайської економіки протягом періоду реформування, що вивільняє ресурси для розвитку цивільних галузей. Частка військових витрат у ВВП зменшилася з 2,6% у 1989 р. до 2,1% у 2012 р. У той же час військові витрати в Україні негативно позначаються на економічному зростанні.

Фактор інфляції прямо не впливає на економічне зростання народного господарства й слабо корелює з іншими факторами економічного розвитку в Китаї. Підвищення рівня інфляції не впливає відчутно негативно на економічний розвиток КНР, тоді як в Україні навпаки.

Щодо фактора "рівень бідності", то його негативний вплив є очевидним для обох країн.

Проаналізувавши інші фактори, приходимо до висновку про таку тенденцію - у Китаї спостерігається поступове скорочення частки зайнятих у сільському господарстві працівників (кількість зайнятих у сільському господарстві негативно впливає на показник ВВП на одну особу) і збільшується в інших секторах народного господарства. Міграція робочої сили з нединамічного сектора в галузі з вищою віддачею сприяє прискоренню темпів економічного зростання країни. Відсоток міського населення динамічно зростає, що свідчить про процеси урбанізації. За досліджуваний період він досягнув 51,74 %, що на 19,8 % більше, ніж у 1996 році. Частка міського населення в Україні залишається практично на одному рівні (рис. 6).

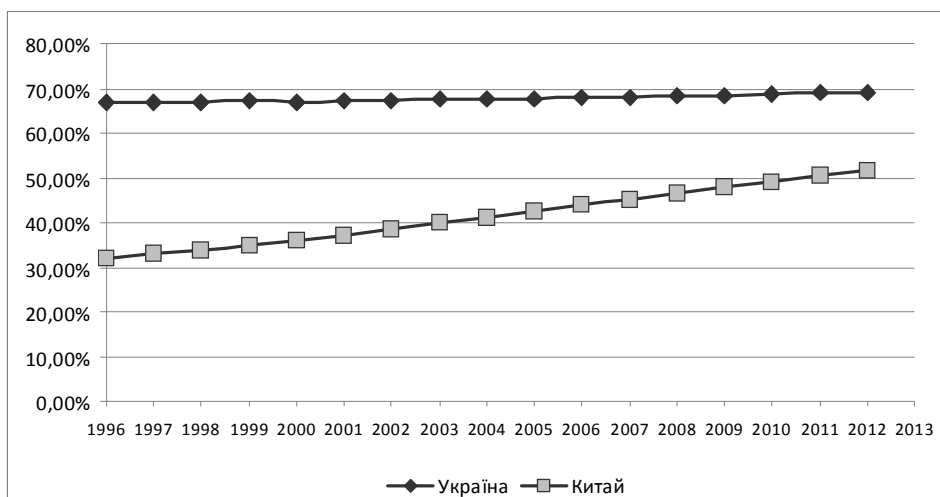

Рис. 6. Динаміка частки міського населення в Україні та Китаї. Джерело: складено автором за даними [19].

Існуюча модель економічного розвитку світу еволюційно перейшла від аграрної до індустріальної та пост-індустріальної, тому зниження потреби аграрної сфери у працівниках є закономірним, тим більше зважаючи на впровадження науково-технічних розробок, які замінюють людську працю.

Про ефективність економічних реформ у Китаї свідчить і той факт, що збільшення рівня безробіття та зростання чисельності населення не впливають негативно на ВВП на одну особу. Водночас для України ці фактори визначені за кореляційною матрицею як негативні. Для подальшого поглибленого аналізу побудуємо економетричні моделі динаміки росту кількості населення:

а) для Китаю модель має вигляд - $y = e^{7,1070,0063t}$, $R = 0,9930$. Середньорічне зростання кількості населення становить 0,63 %;

б) для України модель має вигляд - $y = e^{3,932-0,0073t}$, $R = 0,9871$. Середньовічний спад кількості населення становить 0,73%.

Економічні реформи супроводжуються структурними перетвореннями в народному господарстві, що впливає й на рівень зайнятості населення. У свою чергу, останній показник у Китаї сприяє економічному зростанню, тоді як в Україні його вплив негативний.

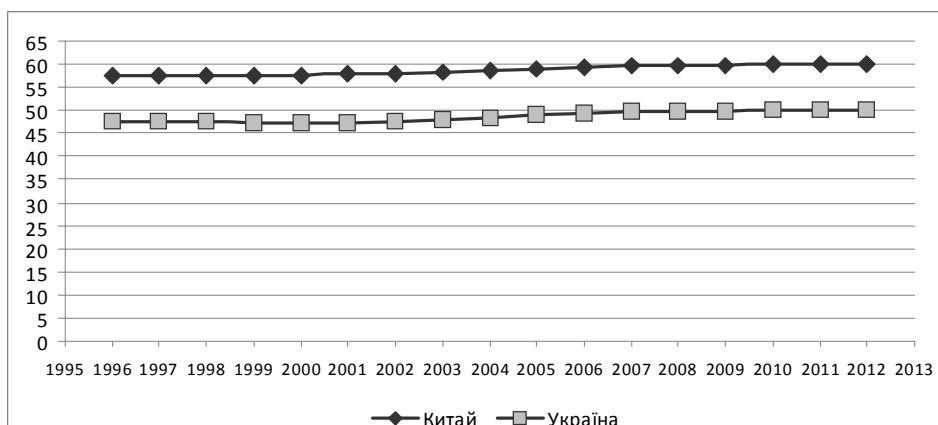

Рис. 7. Динаміка частки зайнятого населення в Україні та Китаї. Джерело: складено автором за даними [23].

Порівняльна динаміка рівня зайнятості населення наведена на рис. 7. У 2001 р. в Україні було досягнуто мінімальне значення показника за аналізований період - 47,36%, у Китаї у 1999 р. - 57,46%, відповідно максимальний рівень зайнятості було досягнуто в обох країнах у 2012 р. - 50,22% та 60,10%, при незначній варіації цього показника.

Після світової економічної кризи проблема безробіття набула особливої гостроти для країн Європейського Союзу через негнучкий ринок праці. Щодо Китаю, то

zareєстрований рівень безробіття перебуває на одному рівні й, за прогнозами міжнародних організацій, буде зберігатися до 2015 р. (рис. 8). КНР досягнула значних успіхів у сфері регулювання зайнятості. Зокрема, зменшення частки працівників на державних підприємствах за роки реформ склало 40%, а зростання на приватних - 20%, індивідуальних - 9,3%, іноземних і спільних фірмах - 11,2%. В Україні соціальна політика щодо зайнятості проводилась більш хаотично, про що свідчать нестабільні показники рівня безробіття.

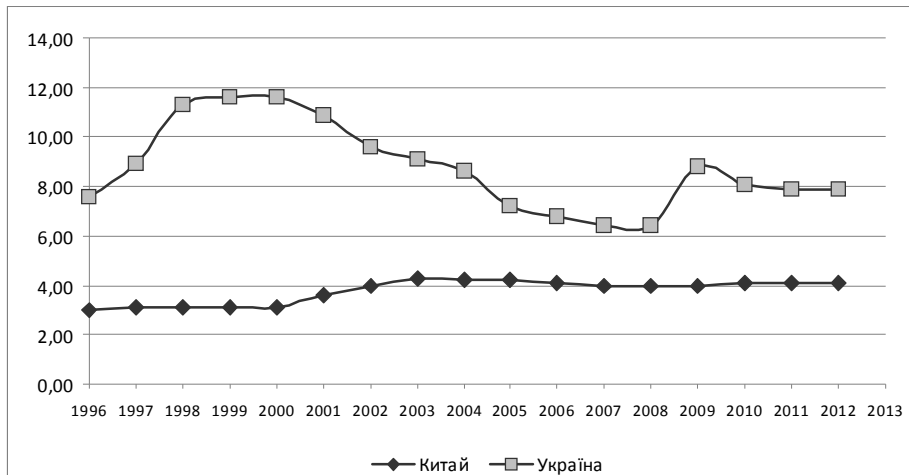

Рис. 8. Динаміка рівня безробіття в Україні та Китаї, у % до працездатного населення.

Джерело: складено автором за даними [23].

Висновки

У результаті проведеного порівняльного аналізу можна зробити висновок про те, що успіхи китайської економіки обумовлені застосованою моделлю економічного реформування народного господарства. На відміну від інших країн, у тому числі й України, де здійснювались ліберальні реформи, у Китаї реформи носили новий градуалістичний характер. На відміну від України, де держава "відійшла" від економіки, у Китаї держава зберегла значний контроль над економікою, а її роль в економічному розвитку помітно зростала.

Порівнюючи тенденції економічного зростання в Україні та Китаї, доходимо висновку: економіка Китаю не сповільнила темпів розвитку, незважаючи на світову економічну кризу, тоді як для нашої країни її наслідки мали суттєво негативний вплив, досі не вдалося відновити докризовий рівень ВВП на одну особу.

Про ефективність економічних реформ у Китаї свідчить і той факт, що збільшення рівня безробіття та зростання чисельності населення негативно не впливають на ВВП на одну особу. Для України ж ці фактори визначені за кореляційною матрицею як негативні.

Аналіз кореляційної матриці дає змогу зробити висновки про те, що зростання обсягу ВВП на одну особу тісно залежить від обсягів прямих іноземних інвестицій, експортно-імпорتنних потоків, експорту високих технологій в обох країнах.

Проведення реформ китайським урядом засвідчує ще одну тенденцію - усі трансформації проводяться таким чином, щоб зменшити негативні соціальні наслідки, чого не можемо сказати про Україну. Зростання безробіття визнано негативним чинником для економічного зростання, і якщо застосовувати положення економічної теорії, то й для ринку зайнятості існує точка рівноваги. На практиці тенденції зайнятості суперечать теоретичним постулатам.

Сильне зростання продуктивності народного госпо-

дарства Китаю, обумовлене проведеними (починаючи з 1978 р.) ринково орієнтованими реформами і є головною причиною високих економічних показників держави. Незважаючи на істотні перешкоди, що стосуються визначення економічних змінних у країні, ці результати зберігаються.

Водночас при значних економічних показниках економіки Китаю в цілому можемо стверджувати, що динаміка зайнятості на підприємствах державного сектора й зміна частки зайнятих на підприємствах державного сектора економічно активного населення країни за роки економічної реформи аж ніяк не свідчить про стрімку лібералізацію китайської економіки й швидке відсторонення держави від економіки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полтерович В. М. Современное состояние теории экономических реформ / В. М. Полтерович // Экономическая наука современной России. - 2008. - № 1 (40) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://mpr.ub.uni-muenchen.de/22032/1/MPRA_paper_22032.pdf.
2. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>.
3. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>.
4. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>.
5. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>.
6. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>.
7. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx>.
8. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс].

- Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>.

9. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL?page=6>.

10. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx?ReportId=37469>.

11. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>.

12. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS/countries?page=6>.

13. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?order=wbapi_data_value_1992%20wbapi_data_value%20wbapi_data_value-last&sort=asc.

14. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://povertydata.worldbank.org/poverty/country/CHN>.

15. Бергер Я. Китай после глобального кризиса / Я. Бергер // Экспертный портал Высшей школы экономики [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ores.ru/1144838.html>.

16. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>.

17. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>.

18. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>.

19. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>.

20. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>.

21. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>.

22. Статистичні дані Світового Банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>.

23. Статистичні дані ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>.

24. China information base [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.chinatoday.com>.

25. National Bureau of statistics of China [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.stats.gov.cn/english/pressrelease/t20130111_402865670.htm.

Орнат Михаил,

соискатель Тернопольского национального экономического университета, глава M&A департамента инвестиционного банка "АРТ-Капитал"

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ НА РОСТ НАРОДНОГО ХОЗЯЙСТВА КИТАЯ И УКРАИНЫ

В статье выполнено сравнение влияния основных факторов на рост народного хозяйства Китая и Украины. На основании проведения факторного анализа разработаны практические рекомендации относительно заимствования позитивного опыта экономических реформ Китая для экономики Украины. Анализ корреляционной матрицы позволяет сделать выводы о том, что рост объема ВВП на одного человека тесно зависит от объемов прямых иностранных инвестиций, экспортно-импортных потоков, экспорта высоких технологий в обеих странах. Также в результате проведенного исследования, можно сделать вывод относительно неоднородности экономических реформ в Китае.

Ключевые слова: ВВП на одного человека; народное хозяйство; Китай; Украина; реформы; экспорт; импорт; высокие технологии; безработица; сравнительный анализ.

Ornat Michael,

*Competitor, Ternopil national economic university
Head of M&A department, Investment bank ART-Capital*

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF BASIC FACTORS ON THE GROWTH OF NATIONAL ECONOMY OF CHINA AND UKRAINE

Research of the experience and the comparison of reforming of national economy of China and Ukraine is an actual issue for economic development of the latter. The purpose of the article is the comparison and designation of the influence of major economic factors on growth of national economy of China and Ukraine on the basis of the factorial analysis. Besides that the article includes practical recommendations concerning possible implementation of positive experience of China's reforming for economic development of Ukraine.

The comparative analysis of influence of major factors on growth of national economy of China and Ukraine during the economic reforms in both countries is carried out for the first time for Ukraine. Comparing trends of economic growth in Ukraine and China, the following conclusion can be stated that the national economy of China didn't slow down economic growth rates, despite a world economic crisis, at the same time crisis negatively affected Ukraine. Moreover, Ukrainian government hasn't succeeded to reach the gross domestic product per capita at pre-crisis level till nowadays.

The analysis of a correlation matrix of the economic factors of China and Ukraine gives the opportunity to define conclusions that the growth of volume of gross domestic product per capita densely depends on volumes of foreign direct investments, export-import transactions, export of the high technologies in both countries. Also as a result of the conducted research, it is possible to define a conclusion regarding no uniformity of the economic reforms in China.

Keywords: GDP per capita; national economy; China; Ukraine; reforming; export; import; high technologies; unemployment; comparative analysis.

REFERENCES

1. Polterovich V. M. (2008), Modern Condition of the Theory of Economic Reforms, *Ekonomicheskaya nauka sovremennoy Rossii*, № 1 (40), available at: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/22032/1/MPRA_paper_22032.pdf. (rus).
2. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
3. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
4. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries> (ukr).
5. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>. (ukr).
6. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
7. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
8. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>. (ukr).
9. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL?page=6>. (ukr).
10. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx?ReportId=37469>. (ukr).
11. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
12. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS/countries?page=6>. (ukr).
13. World Bank. Statistics data, available at: http://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?order=wbapi_data_value_1992%20wbapi_data_value%20wbapi_data_value-last&sort=asc. (ukr).
14. World Bank. Statistics data, available at: <http://povertydata.worldbank.org/poverty/country/CHN>. (ukr).
15. Berger Y. (2009), *Ekspertnyy portal Vysshey shkoly ekonomiki*, available online at: <http://opec.ru/1144838.html>. (rus).
16. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>. (ukr).
17. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
18. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
19. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. (ukr).
20. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD/countries>. (ukr).
21. UNCTAD. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
22. World Bank. Statistics data, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>. (ukr).
23. International Monetary Fund. Statistics data, available at: <http://unctadstat.unctad.org/TableView/tableView.aspx>. (ukr).
24. China information base, available at: <http://www.chinatoday.com>. (engl).
25. National Bureau of statistics of China, available at: http://www.stats.gov.cn/english/pressrelease/t20130111_402865670.htm. (engl).

© Орнат Михайло

Надійшла до редакції 06.11.2013

УДК 316.334.23:332.14

ШДЛИПАЄВА ОЛЕСЯ,

аспірант Донецького національного університету

СТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ: ЕТАПИ ТА РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) бізнесу є основною передумовою для формування стратегії сталого розвитку. У статті визначені умови, у яких формувалась корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні, та виділені основні етапи її становлення. Визначена роль регіональних та міських органів влади в системі створення національної стратегії корпоративної відповідальності. Обґрунтовано необхідність створення та виділені основні переваги регіональної стратегії КСВ.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність; регіональне управління; національна стратегія.

Постановка проблеми та стан її дослідження. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є однією зі складових довгострокової стратегії сталого розвитку, а також передумовою для підвищення національного іміджу держави й регіонального розвитку. Уряди багатьох країн приділяють значну увагу просуванню КСВ на

національному рівні, відіграючи провідну роль у цих процесах і створюючи сприятливі умови для соціально-відповідальної поведінки вітчизняних та іноземних підприємств.

Проте розвиток корпоративної соціальної відповідальності є не менш важливим при реалізації функцій